

Az érvelés beszédhelyzete, a vita

Ha egy témán belül két ember ellenkező véleményt képvisel, vitáról beszélünk. Az élet minden területén előfordul **vita**. (ld. iskolában, munkahelyen, otthon, utcán)

A vita célja: megvédjük álláspontunkat, megcáfoljuk a másik érveit.

A vita szó a latin eredetű *disputa* elnevezésből származik. A vitatkozik latin eredetű megfelelője: *disputál*, vagy a *disputázik*. A jó vitában a szembenálló feleknek nem az a céljuk, hogy legyűrjék a másikat, hanem, hogy együtt, közös belátással közelebb jussanak az igazsághoz. A vita lehet nyilvános is ekkor tárgya általában valamilyen időszerű, **közérdekű kérdés**

A vitában fontos a **becsületesség, őszinteség** (amikor érvelünk, amikor válaszolunk a másik fél kérdéseire) Be kell ismernünk, ha kiderül, nincsenek jól alátámasztható érveink, vagy logikai hibát követtünk el. A vita sohasem személyekről szól, hanem eszmékről, véleményekről (nem szabad személyeskedni).

A jó vitatkozó:

o **türelmes** (igyekszik megérteni az ellenkező vélemény érveit)

o **udvarias, higgadt**, végighallgatja a másikat

o rendelkezik **kritikai gondolkodás** készségével (a gondolatok és érvek felismerését, megfogalmazását és igazolását jelenti) Ez segít abban, hogy követni lehessen a vitapartner gondolatait, megérteni az érveit, és felismerni, hol vannak a gyenge pontjai.

A vita típusai:

Megnevezés	Ok	Módszer	Végső célja
VESZEKEDÉS	Érzelmi feszültség	A személy támadása, megfélemlítése	Partner kikészítése, legyőzése, feszültség levezetése
TÖRVÉNYSZÉKI TÁRGYALÁS	Rivalizálás	Minden megengedett eszköz	Vitában részt nem vevő harmadik fél jóindulatának elnyerése
RACIONÁLIS VITA	Véleménykülönbség	Bizonyítás és kritika érvelések segítségével	Az igazság kiderítése, a helyes álláspont megtalálása
TÉNYFELTÁRÓ VITA	Az igazolás hiánya	Tudásra épülő érvelések	Állítások igazságértékeinek eldöntése ill. megváltoztatása
TÁRGYALÁS	Érdeklődés	Alkudozás	A felek számára elfogadható kompromisszum kialakítása

Felkészülés a vitára:

Kutatómunka, információgyűjtés – bármilyen forrás felhasználható. Gyakran elegendő, ha mindennapi példák segítségével támasztjuk alá véleményünket. Van, hogy **külső forrásokból** származó bizonyítékokra, adatokra, mások véleményének idézésére van szükség

A vita menete:

1. **Tételmondat** (olyan rövid és egyszerű állítás, amely meghatározza, hogy miről vitatkoznak a szembenálló felek) pl. *Az iskolai menzákon népszerűsíteni kell a magyar konyha ízeit.* A jó tételmondat magába foglalja az állítás és a tagadás lehetőségét is

2. **Fogalmak meghatározása:**

A tételmondatban szereplő fogalmak meghatározása (Előfordul, hogy csak azért folyik a vita, mert ugyanazt a fogalmat másképpen értelmezik) pl. mit értenek: *magyar konyha ízei*, ill. *népszerűsítés* szón.

3. **Érvelés:** Saját álláspontunk alátámasztása az összes ismert érvtípussal.

Meggyőzőek leszünk és hatásosak, ha

érveléskor személyes példát, élményt is elmesélünk,
szaktekintélyeket idézünk,
minél több bizonyítékot, adatot gyűjtünk össze,
hasonlatokat is fölhasználunk.

Fontos, hogy minél változatosabban érveljünk, minél több érvtípust alkalmazzunk.

4. **Keresztkérdések:**

A másik fél érvelésének meghallgatása után érdemes keresztkérdéseket feltenni. Ennek célja, hogy meggyengítsék az ellenfél érveit, kiderüljön az, hogy az ő érvei ellentmondást tartalmaznak, vagy abszurd végkövetkeztetés vonható le belőlük. Segítenek **tisztázni** a vitapartner állásfoglalását, illetve kiemelik a másik fél hibáit

5. **Cáfolat:**

A keresztkérdésekre adott válaszok segítenek a cáfolat megfogalmazásában, azaz a másik fél **véleményének a tagadásában**. A másik fél erős érveinek megcáfolása, bizonyítani kell, hogy hibás az értelmezése. Téves a hasonlatainak alkalmazása, ill. nem logikusak a következtetései.

6. **Összegzés:**

Itt szükséges a személyes véleményünk összefoglalása, egyértelmű formában való megfogalmazása, ill. az erős érveink megismétlése.